

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні вказівки
до виконання практичних робіт з дисципліни
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Електронний ресурс

УДК 37.014:34(075.5)

Н 83

Рецензенти:

Лідія Газнюк – д-р філос. наук, професор, професор кафедри теоретичної та практичної філософії імені професора Й. Б. Шада філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
Михайло Бейлін – д-р філос. наук, кандидат технічних наук, професор, професор кафедри гуманітарних наук Харківської академії фізичної культури.

Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 9 від 23 квітня 2025 року)

Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності : методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» [Електронний ресурс] / уклад. Н. Г. Богданова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – (PDF 32 с.)

Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності» призначені здобувачам денної та заочної форм навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Вони містять критерії оцінювання результатів навчання, шкалу оцінювання, тематичний план дисципліни, плани практичних занять з добіркою літератури, рекомендації щодо виконання та оформлення рефератів, теми рефератів, питання до іспиту і перелік літератури.

Основна мета методичних вказівок – сприяння кращому вивченню теоретичного матеріалу зазначеного курсу, розвитку самостійності і критичного мислення при вивченні дисципліни.

УДК 37.014:34(075.5)

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2025
© Богданова Н. Г., уклад., 2025

ЗМІСТ

1. Вступ	4
2 Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Критерії оцінювання результатів навчання	6
4. Шкала оцінювання	6
5. Програма навчальної дисципліни	7
6. Плани практичних занять	
Розділ 1. Основні нормативно-правові положення діяльності в освіті	
Тема 1. Верховенство права як принцип організації та функціонування правової держави	9
Тема 2. Право у публічному управлінні	11
Тема 3. Закони та принципи публічного адміністрування.....	12
Тема 4. Нормативний акт як інструмент публічного адміністрування	13
Тема 5. Правопорушення та відповідальність у публічному адмініструванні	14
Тема 6. Антикорупційна діяльність у сфері публічного адміністрування.....	15
Тема 7. Забезпечення законності і дисципліни у публічному адмініструванні	16
Тема 8. Законодавче та нормативно-правове забезпечення конкурентного середовища	17
Тема 9. Нормативно-правове регулювання процесу реформування публічного управління в Україні.....	18
7. Вказівки до написання реферату	19
8. Теми рефератів	23
9. Питання до заліку	24
10. Нормативно-правова база	26
11. Перелік літератури	29

1. ВСТУП

Дисципліна «Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності» дає змогу розв'язувати різні освітні завдання: готувати професійних кваліфікованих фахівців у сфері публічного управління та адміністрування з потрібними юридичними знаннями. Предмет дисципліни є процес досягнення національних цілей та інтересів шляхом організації діяльності суб'єктів публічної сфери, у тому числі законодавчих, виконавчих і судових органів та органів місцевого самоврядування. Під час вивчення дисципліни студенти мають отримати нормативно-правові знання, уміння і навички, ознайомитися з методами набуття знань з фаху, що визначають коло питань, якими вони повинні оволодіти під час навчання у вищій школі та які потрібні у майбутній професійній діяльності. Це визначає тематична програма курсу.

У методичних вказівках викладено програма курсу, плани практичних занять, питання до заліку, нормативно-правову базу сфери публічного управління та адміністрування та перелік рекомендованої літератури, що допоможе здобувачам виконати всі види робіт при вивченні вищезазначеної дисципліни.

Вивчення курсу «Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності» спрямоване насамперед на формування у студентської молоді громадянської зрілості, свідомого і відповідального ставлення до виконання своїх обов'язків, втілення на практиці здобутих у період навчання знань з правової сфери.

Методичні вказівки допоможуть студентам денної та заочної форми навчання якісно і своєчасно готуватися до практичних занять та успішно скласти залік з дисципліни «Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності». Студенти повинні творчо підійти до осмислення запропонованого методичного матеріалу і на основі рекомендованих джерел глибше засвоїти цей складний, багатогранний, але вкрай необхідний курс.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни є формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у галузі правових норм публічного управління, оволодіння теоретичними знаннями з питань нормативно-правових положень публічного адміністрування та набуття практичних вмінь і навичок щодо застосування законів, в управлінні суб'єктами публічної сфери; набуття вмінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень керівника (фахівця) суб'єкта публічного адміністрування, в тому числі для органів державної влади і місцевого самоврядування.

Завдання навчальної дисципліни:

- освоєння основних положень Конституції України, які стосуються регламентування діяльності держави та організації суспільного життя, прав і обов'язків громадянина;
- формування знання про особливості законодавчого регулювання системи публічного управління в Україні;
- розкриття особливості публічного управління;
- сформувати знання про механізми забезпечення якості публічного управління;
- засвоєння знань щодо законодавчої бази у сфері публічного управління.
- створення мотивації до самонавчання та особистісного розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

- знати теоретичні та прикладні засади публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень, управління ресурсами;
- знати сучасні підходи до публічного управління та адміністрування;
- знати та уміти використовувати нормативно-правові акти, що регулюють сферу публічного управління та адміністрування;
- знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції;

Уміти:

- уміти визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії;
- уміти використовувати методологію та інструментарій управління: інноваціями, ризиками, проектами, змінами, якістю;
- уміти застосовувати сучасні моделі управління та адміністрування, а також міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загальноорганізаційних структур;
- уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління використовуючи системний аналіз і комплексний підхід на основі командної роботи;
- уміти використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування;
- уміти здійснювати ефективну комунікацію в сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм;
- уміти використовувати інструменти електронної демократії в сфері публічного управління та адміністрування;

Володіти:

- правильним оперуванням державно-правовими поняттями;
- навичками застосування загальнотеоретичних понять та конструкцій під час розв'язання конкретної життєвої ситуації;
- креативним і системним мисленням;
- навичками систематизації, аналізу та синтезу інформації.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Якісні критерії оцінювання результатів навчання
90-100 балів («Відмінно»)	Здобувач/здобувачка демонструє високий рівень володіння теоретичним матеріалом, засвоєно матеріал в повному обсязі, вміє його застосовувати для вирішення практичних питань. Володіє термінами, логічно та послідовно викладає матеріал.
70-89 балів («Добре»)	Здобувач/здобувачка демонструє достатньо високий рівень володіння теоретичним матеріалом, але допускає окремі незначні помилки при логічному викладенні матеріалу, що, тим не менш, дозволяє вільно користуватися надбаними навичками на практиці, приймати відповідні рішення. Завдання-рішення приймаються з незначними помилками
50-69 балів («Задовільно»)	Здобувач/здобувачка демонструє засвоєння теоретичного матеріалу, але має неточності в розумінні окремих тем та питань, що ускладнює пошук вірних відповідей при прийнятті рішень-завдань. Допускає окремі помилки у визначенні термінів.
0-49 балів («Незадовільно»)	Теоретичний зміст курсу не засвоєно, практичні навички відсутні.

4. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Види робіт здобувача	Оцінка
1.	Робота на лекціях (конспект лекцій)	0-5
2.	Доповіді на практичних заняттях	0-35
3.	Активна робота на практичних заняттях (доповнення до доповідей на практичних заняттях)	0-10
4.	Написання реферату для денної форми навчання. Виконання контрольної роботи для заочної форми навчання.	0-10 0-10
5.	Складання заліку	0-40
	Всього за навчальну дисципліну	0-100

5. ПРОГРАМА КУРСУ

Розділ 1. Основні нормативно-правові положення у публічному управлінні та адмініструванні

Тема 1. Верховенство права як принцип організації та функціонування правової держави

Поняття правової держави та громадянського суспільства, їх взаємозв'язок. Теорії правової держави та концепції громадянського суспільства. Поняття і ознаки соціальної правової держави. Верховенство права та засоби його забезпечення. Поняття та характеристика нормативно - правового забезпечення.

Тема 2. Право у публічному управлінні

Управління суспільством - головне призначення публічного адміністрування. Публічне і приватне право у публічному управлінні. Правове підпорядкування публічної адміністрації конституційним правам і свободам. Правовий статус повноваження публічно-владних інституцій.

Тема 3. Закони та принципи публічного адміністрування

Загальний закон соціального управління - залежність управляючого впливу від стану системи та зовнішнього середовища. Закон необхідності посилення регулювання та управління суспільними процесами. Закон розмежування центрів влади та управління. Закон централізації та децентралізації влади. Закон системності організації та саморозвитку системи публічного адміністрування. Загальносистемні методологічні принципи публічного адміністрування. Принципи, що регулюють адміністрування як соціально-політичний, соціально-економічний та соціально-культурний процеси. Застосування принципів публічного адміністрування.

Тема 4. Нормативний акт як інструмент публічного адміністрування

Поняття, видання, юридичне значення та ознаки нормативних актів. Види нормативних актів та їх характеристика. Вимоги до нормативних актів. Характеристика вимог. Порядок підготовки та ухвалення нормативного акту. Зміст і значення антикорупційної експертизи. Державна реєстрація нормативного акту. Процедура оприлюднення та набрання чинності нормативного акту. Підстави для визнання нормативного акту протиправним. Системи нормативно-правових актів, що регулюють порядок організації та діяльності органів публічної влади в Україні.

Тема 5. Правопорушення та відповідальність у публічному адмініструванні

Відповідальність органів державної влади та місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ і організацій, посадових осіб за правопорушення у сфері публічного адміністрування. Відповідальність недержавних організацій, органів і осіб, які не перебувають на державній

службі чи службі в органах місцевого самоврядування, за правопорушення у сфері публічного адміністрування. Правопорушення та відповідальність при здійсненні міжнародної публічної діяльності.

Тема 6. Антикорупційна діяльність у сфері публічного адміністрування

Поняття корупції та корупційних дій. Нормативно-правова база антикорупційної діяльності. Зони «підвищеного» ризику проявів корупції. Фактори запобігання проявам корупції: політичний, нормативно-правовий, організаційний, економічний, кадровий, морально-психологічний.

Тема 7. Забезпечення законності і дисципліни у публічному адмініструванні

Законність і дисципліна: загальна характеристика та класифікація способів їх забезпечення. Контроль. Види контролю та їх характеристика. Нагляд. Види нагляду на їх характеристика. Звернення громадян: пропозиція, заява, скарга та їх сутність.

Тема 8. Законодавче та нормативно-правове забезпечення конкурентного середовища

Антимонopolна діяльність. Забезпечення цивілізованих засад конкуренції. Механізми взаємодії суспільства та економіки. Основні напрями державного регулювання економікою. Керуюча система в період криз і спадів. Поняття результативності та ефективності публічного адміністрування. Фактори результативності та ефективності публічного адміністрування. Вимір продуктивності, результативності та ефективності публічного адміністрування. Критерії результативності та ефективності публічного адміністрування. Фактори підвищення ефективності публічного адміністрування. Контрактна система та неокорпоративізм.

Тема 9. Нормативно-правове регулювання процесу реформування публічного управління в Україні

Формування нормативно-правової основи публічного управління в контексті децентралізації влади в Україні. Конституційні зміни у частині децентралізації влади в Україні. Реформа державного управління. Засоби забезпечення адміністративної реформи.

6. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Розділ 1. Основні нормативно-правові положення діяльності у публічному управлінні та адмініструванні

Тема 1. Верховенство права як принцип організації та функціонування правової держави (2 год.)

1. Поняття правової держави та громадянського суспільства, їх взаємозв'язок.
2. Теорії правової держави та концепції громадянського суспільства.
3. Поняття і ознаки соціальної правової держави.
4. Верховенство права та засоби його забезпечення.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади):
Проект Закону України від 01.07.2015 р. № 2217. [Електронний ресурс]. -
Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
3. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бобровник С. В. Правова система, правова надбудова та механізм правового регулювання: співвідношення понять // Правова держава / С. В. Бобровник. - 2002. - С. 48 - 55.
2. Данілов С. О. Деякі особливості національного правового регулювання // Держава і право / С. О. Данілов. – Вип. 9. – 2001. – С.11-18.
3. Кельман М. С., Мурашин О. Г., Хома Н. М. Загальна теорія держави і права / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. М. Хома. - Львів, 2003.
4. Керецман В. Ю., Семерак О. С. Основи правознавства : навч. посіб. / В. Ю. Керецман, О. С. Семерак. - Ужгород, 2002.
5. Конституція України : станом на 1 січ. 2014 р.: відповідає офіц. тексту. – Харків: Право, 2014. – 63 с.
6. Корнієнко В.О. Інститути громадянського суспільства та української держави: правові витоки. – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v29/42.pdf>

7. Луць Л. А. Деякі аспекти реформування інституційної та функціональної частин сучасної правової системи України // Держава і право / Л. А. Луць. – Вип. 18. – Київ, 2002. – С. 40-46.
8. Луць Л. А. Тенденції розвитку сучасної правової системи України та проблеми правової реформи // Держава і право / Л. А. Луць. – Вип. 17. – Київ, 2002. – С. 3-5.
9. Луць Л. А. Трансформація нормативної частини сучасної правової системи України - вимога часу // Право України / Л. А. Луць. – 2003. – № 3. – С. 117-121.
10. Оніщенко Н. М. Правова система і держава в Україні / Н. М. Оніщенко. – Київ : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – 132 с.
11. Основи права України / За ред. В. Л. Ортинського. - Львів: Світ, 2003.
12. Основи правознавства: Навч. посіб. / За заг. ред. А. Колодій. - К., 2002.
13. Правознавство : навч посіб. / За ред. В. В. Копейчикова. - Київ, 2000.
14. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства : моногр. / за заг. ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. – Х. : Право, 2007. – 248 с.
15. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: моногр. / Л. М. Герасіна та ін. – Х. : Право, 2009. – 351 с.
16. Якубовський О.П. Державна влада і громадянське суспільство: система взаємодії монографія / О.П. Якубовський, Т.А. Бутирська. – Одеса: ОРІД НАДУ, 2004. - 196 с.

Тема 2. Право у публічному управлінні (2 год.)

1. Управління суспільством - головне призначення публічного адміністрування.
2. Публічне і приватне право у публічному управлінні.
3. Правове підпорядкування публічної адміністрації конституційним правам і свободам.
4. Правовий статус повноважень публічно-владних інституцій.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проект Закону України від 01.07.2015 р. № 2217. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
3. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй – Х. : Право, 2010. – 624 с.
2. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень : проблеми теорії, методології, практики : монографія / В.Д. Бакуменко. - К. : Вид-во У АДУ, 2000.
3. Василевська Т. Е., Саламатов В. О., Марушевський Г. Б. Етика державного управління : підручник / Ред.: Василевська Т. Е. Київ, 2015. 204 с.
4. Глен Райт. Державне управління / Пер. з англ. — К.: Ін-т держ. упр. та самоупр. при КМУ, 1994. 50
5. Державне управління в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. - К., 1999. -432 с.
6. Желюк Т.Л. Державна служба : навч. посіб. / Т.Л. Желюк. - Луцьк : Професіонал, 2000. -558 с.
7. Лазор О.Д. Основи місцевого самоврядування : навч. посіб. / О.Д. Лазор. - К. : ЦУЛ, 2003.-432 с.
8. Оболенський О.Ю. Державна служба : підручник / О.Ю. Оболенський. - К. : КНЕУ, 2006. - 472 с.
9. Оболенський О.Ю. Державне управління та державна служба: словник-довідник / О.Ю. Оболенський. - К. : КНЕУ, 2005. - 478 с.
10. Ординський В.Л. Управління в органах виконавчої влади : навч. посіб. / В.Л. Ординський, З.Р. Кисіль, М.В. Ковалів. - К.: ЦУЛ, 2008. - 296 с.

Тема 3. Закони та принципи публічного адміністрування (2 год.)

1. Закони публічного адміністрування.

а) Загальний закон соціального управління - залежність управляючого впливу від стану системи та зовнішнього середовища.

б) Закон необхідності посилення регулювання та управління суспільними процесами.

в). Закон розмежування центрів влади та управління.

г) Закон централізації та децентралізації влади.

д) Закон системності організації та саморозвитку системи публічного адміністрування.

2. Загальносистемні методологічні принципи публічного адміністрування. Принципи, що регулюють адміністрування як соціально-політичний, соціально-економічний та соціально-культурний процеси. Застосування принципів публічного адміністрування.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авер'янов В.Б. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / В.Б. Авер'янов. - К.: Юстиніан, 2007. - 288 с.
2. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй – Х. : Право, 2010. – 624 с.
3. Кульчій І.О. Право в публічному управлінні: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 140 с.
4. Розказов А.Г. Право в публічному управлінні: навч. посіб. Старобільськ : Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка», 2018. 146 с.
5. Право в публічному управлінні [Текст] : Конспект лекцій / Л.Ю. Величко, О.Г. Рогова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Х. : ХарРІ НАДУ "Магістр", 2020. 111 с.
6. Право в публічному управлінні: навч. посіб. / В. Баштанник, А. Новак, Є. Бородін та ін. / За заг. редакцією В.В. Баштанника. Дніпро: Грані, 2018. 258с.
7. Право в публічному управлінні: навч. посіб. [Н.Г. Плахотнюк, В.І. Мельниченко, С.Д. Дубенко та ін.]. К.: НАДУ, 2018. 240 с.

Тема 4. Нормативний акт як інструмент публічного адміністрування (2 год.)

1. Поняття, видання, ознаки нормативних актів та юридичне значення. Системи нормативно-правових актів, що регулюють порядок організації та діяльності органів публічної влади в Україні.
2. Види нормативних актів та їх характеристика. Вимоги до нормативних актів. Характеристика вимог.
3. Порядок підготовки та ухвалення нормативного акту. Зміст і значення антикорупційної експертизи. Державна реєстрація нормативного акту.
4. Процедура оприлюднення та набрання чинності нормативного акту. Підстави для визнання нормативного акту протиправним.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй – Х. : Право, 2010. – 624 с.
2. Державне управління / За ред. А.Ф. Мельник. – К. : Знання-Прес, 2003. – 343 с. Державне управління : Слов.-довід. / Уклад. : В.Д. Бакуменко (кер. творч. кол.), Д.О. Безносенко, І.М. Варзар, В.М. Князєв, С.О. Кравченко, Л.Г. Штика; За заг. ред. В.М. Князєва, В.Д. Бакуменка. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.
3. Матіос А.В. Зміст та сутність адміністративної відповідальності // Право України. – 2006. – № 1. – С. 33- 37. Околіта С.В. Законність та справедливість як принципи державного управління // Вісник УАДУ. – 1998. – № 4. – с. 185-194.
4. Околіта С.В. Законність у державному управлінні : філософський аспект// Вісник УАДУ. – 1999. – № 1. – с. 319-330.
5. Старцев О.В. Актуальні проблеми юридичної відповідальності посадових осіб у сфері управлінської діяльності // Право України. – 2000. – № 11. – С. 112-114.

Тема 5. Правопорушення та відповідальність у публічному адмініструванні (2 год.)

1. Структура органів публічного адміністрування.
2. Відповідальність органів державної влади та місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ і організацій, посадових осіб за правопорушення у сфері публічного адміністрування.
3. Відповідальність недержавних організацій, органів і осіб, які не перебувають на державній службі чи службі в органах місцевого самоврядування, за правопорушення у сфері публічного адміністрування.
4. Правопорушення та відповідальність при здійсненні міжнародної публічної діяльності. Аксіологічні аспекти адміністративної відповідальності у публічному урядуванні.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
4. Кримінальний кодекс України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй – Х. : Право, 2010. – 624 с.
2. Погорілко В. Конституційно-правова відповідальність / В. Погорілко // Правова держава: щорічник наук. пр. Ін-ту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2002. – Вип.13. – 584 с.
3. Мелашенко В.Ф. Конституційно-правова відповідальність / Конституційне право України / За ред. В.Ф. Погорілка. – 2-ге доопрац. вид. - К.: Наукова думка, 2000. - С. 22.
4. Мельниченко В. Політична відповідальність публічно-владних інституцій у системі соціальної відповідальності / В. Мельниченко // Політологія і право. – 2011. – №1. – С. 175 – 183.

Тема 6. Антикорупційна діяльність у публічного адміністрування (2 год.)

1. Поняття корупції та корупційних дій.
2. Бюрократія у системі публічного адміністрування. Нормативно-правова база антикорупційної діяльності.
3. Зони «підвищеного» ризику проявів корупції.
4. Фактори запобігання проявам корупції: політичний, нормативно- правовий, організаційний, економічний, кадровий, морально-психологічний.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проект Закону України від 01.07.2015 р. № 2217. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
3. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ковальова Т.В. Сучасний стан реалізації окремих напрямів державної антикорупційної політики у сфері публічної служби в Україні. Теорія та практика державного управління. 2019. №3. С. 24-32.
2. Ковальова Т.В. Державна антикорупційна політика та протидія корупції на публічній службі: навч.- метод. посіб. для дистанційного навчання [Електронний ресурс] / Т. В. Ковальова. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2018. 180 с. 11 URL: <http://vstup.kbuapa.kharkov.ua:8000/client/courses.asp?PageNumber=>
3. Олійник А. Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні: монографія. – К.: Алерта: КНТ: Центр навч. літератури, 2008. – 470 с.
4. Орленко В. Еволюція прав і свобод людини // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2011. – № 3. – С. 89 – 100.
3. Осинівська О. В. Проблемні аспекти межі обмежень прав людини, їх співвідношення // Держава і право. – 2008. – № 41. – С. 133 – 138.
4. Пустовіт Ж. М. актуальність проблеми прав і свобод людини і громадянина в Україні: навч. посібн. – К.: КНТ, 2009. – 230 с.
5. Строган А. Політичні права особи в сучасній правовій державі: порівняльний аналіз національних і міжнародних нормативно-правових актів // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 10. – С. 82 – 85.
6. Шевчук С. В. Прецедентне право Європейського суду з прав людини та доктрина stare disisis // Судова практика. – 2011. – № 1/2. – С. 4 – 15.

Тема 7. Забезпечення законності і дисципліни у публічному адмініструванні (2 год.)

1. Законність і дисципліна: загальна характеристика та класифікація способів їх забезпечення
2. Контроль. Види контролю та їх характеристика.
3. Нагляд. Види нагляду на їх характеристика.
4. Звернення громадян: пропозиція, заява, скарга та їх сутність.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авер'янов В.Б. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / В.Б. Авер'янов. - К.: Юстиніан, 2007. - 288 с.
2. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй – Х. : Право, 2010. – 624 с.
3. Право в публічному управлінні [Текст] : Конспект лекцій / Л.Ю. Величко, О.Г. Рогова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Х. : ХарПІ НАДУ "Магістр", 2020. 111 с.
4. Право в публічному управлінні: навч. посіб. / В. Баштанник, А. Новак, Є. Бородин та ін. / За заг. редакцією В.В. Баштанника. Дніпро: Грані, 2018. 258с.
5. Право в публічному управлінні: навч. посіб. [Н.Г. Плахотнюк, В.І. Мельниченко, С.Д. Дубенко та ін.]. К.: НАДУ, 2018. 240 с.
6. Дзюндзюк В.Б. Ефективність діяльності публічних організацій : монографія / В.Б. Дзюндзюк. - Х. : ХарПІ УАДУ «Магістр», 2003. - 236 с. 3.1.9. Круш П.В. Регіональне управління : навч. посіб. / П.В. Круш, О.О. Кожем'яченко. - К.: ЦУЛ, 2007.-248 с.
7. Желюк Т.Л. Державна служба : навч. посіб. / Т.Л. Желюк. - Луцьк : Професіонал, 2000. -558 с.
8. Дзюндзюк В.Б. Ефективність діяльності публічних організацій : монографія / В.Б. Дзюндзюк. - Х. : ХарПІ УАДУ «Магістр», 2003. - 236 с. 3.1.9. Круш П.В. Регіональне управління : навч. посіб. / П.В. Круш, О.О. Кожем'яченко. - К.: ЦУЛ, 2007.-248 с.

Тема 8. Законодавче та нормативно-правове забезпечення конкурентного середовища (2 год.)

1. Антимонопольна діяльність. Забезпечення цивілізованих засад конкуренції. Механізми взаємодії суспільства та економіки.
2. Основні напрями державного регулювання економікою. Керуюча система в період криз і спадів.
3. Поняття результативності та ефективності публічного адміністрування. Фактори результативності та ефективності публічного адміністрування. Вимір продуктивності, результативності та ефективності публічного адміністрування. Критерії результативності та ефективності публічного адміністрування. Фактори підвищення ефективності публічного адміністрування.
4. Контрактна система та неокорпоративізм.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

ЛІТЕРАТУРА:

1. Журик Ю. В. Антимонопольно-конкурентне право України. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 272 с.
2. Журик Ю.В. Проблеми законодавчої регламентації повноважень антимонопольних органів України // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - 2014. - № 3-4 (7-8). - С. 150-156.
3. Ігнатюк А.І. Формування конкурентного середовища та механізми протидії монополізму в економіці України//Дис. канд. екон. наук: 28.11.16.К., 2016.- 189 с.
4. Конкурентне право: навчально-методичний посібник до вивчення навчальної дисципліни. [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. за спеціальністю 081 «Право». / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Цирфа Г.О. – Електронні текстові дані (1 файл: 621 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 68 с.
5. Корчак Н.М. Правові питання антимонопольного регулювання підприємницької діяльності в Україні//Дис. канд. юрид. наук: 26.10.96. - К., 2014. -206 с.
6. Сарган І.М. Європейський досвід регулювання окремих положень правил конкуренції / І.М. Сарган // Стратегія та забезпечення сталого розвитку правової системи України: зб. матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 21-22 грудня 2015 р.). – Одеса: у 2-х частинах. – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2015. – ч. 2. – С. 40-42.

Тема 9. Нормативно-правове регулювання процесу реформування публічного управління в Україні (2 год.)

1. Формування нормативно-правової основи публічного управління у контексті децентралізації влади в Україні.
2. Конституційні зміни у частині децентралізації влади в Україні.
3. Реформа державного управління.
4. Засоби забезпечення адміністративної реформи.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проект Закону України від 01.07.2015 р. № 2217. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
3. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
4. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.06.2014 р. № 591-р. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80>
5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
6. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1102-р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua>

7. ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат – (нім. Referat – доповідая). 1. Короткий виклад (перед аудиторією або в письмовій формі) наукової праці, вчення, змісту книги тощо. 2. Тематична доповідь на підставі критичного огляду літературних та інших джерел (Сучасний тлумачний словник української мови: 65000 слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. - Харків, ВД «ШКОЛА», 2006. - 1008 с.;- С. 763).

Реферат - це самостійна творча робота студента, що засвідчує його знання з певної теми, розуміння основних підходів до вирішення конкретної проблеми, а також відображає власні погляди майбутнього фахівця та демонструє його вміння аналізувати і осмислювати явища і процеси на основі теоретичних знань.

Вибір теми реферату.

Тему реферату студент вибирає у відповідності з крайньою цифрою у номері шифру (див. Список студентів з шифрами у розділі Реферат на сторінці дисципліни у Moodle.).

Крайня цифра номеру шифру	Номер теми реферату
1	1 або 11 або 21
2	2 або 12 або 22
3	3 або 13 або 23
4	4 або 14 або 24
5	5 або 15 або 25
6	6 або 16 або 26
7	7 або 17 або 27
8	8 або 18 або 28
9	9 або 19 або 29
10	10 або 20 або 30

Процес підготовки реферату містить у собі наступні етапи:

1. Вибір теми.
2. Вивчення спеціальної літератури за темою реферату.
3. Складання плану.
4. Добір і вивчення додаткових джерел та інформації з обраної теми.
5. Опрацювання зібраного матеріалу.
6. Безпосереднє написання тексту реферату.
7. Формулювання висновків.
8. Оформлення реферату і списку джерел інформації.
9. Самокритична оцінка змісту і виправлення помилок.
10. Підготовка тез або доповіді до захисту реферату.
11. Захист реферату (під час семінарського заняття).

Оформлення реферату.

Орієнтовна структура реферату має такий вигляд:

Титульна сторінка.

План.

Вступ.

Основна частина, яка складається з розділів, пунктів та підпунктів.

Висновки.

Список використаних джерел (нумерувати, див. зразок оформлення).

Додатки (за необхідністю).

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Бахмутський навчально-науковий професійно-педагогічний інститут
Кафедра освітніх технологій та охорони праці

РЕФЕРАТ

на тему «   ...   »

з дисципліни

«Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності»

Підготував(ла)
студент(ка) групи ...
П.І.Б.

Перевірів(ла)
П.І.Б., викладача

Оцінка _____

Харків
рік

Рис. 1. Зразок оформлення титульної сторінки реферату.

У вступі обґрунтовуються актуальність теми, її особливості, значущість з огляду на потреби суспільства та розвиток конкретної галузі науки або практичної діяльності.

В основній частині здійснюється огляд основних теоретичних та експериментальних досліджень з теми, зазначається хто з учених вивчав дану проблему, які ідеї висловлював. Визначаються сутність проблеми, основні чинники, що зумовлюють розвиток явища або процесу, що вивчається, наводиться перелік основних змістовних аспектів проблеми, які розглядалися вченими. Визначаються недостатньо досліджені питання, з'ясовуються причини їх слабого висвітлення.

Потім здійснюється поглиблений аналіз сучасного стану процесу або явища, тлумачення основних поглядів і позицій щодо проблеми, та думки відносно перспектив розвитку.

При викладі цитат, основних авторських ідей, відображенні творчого доробку певного автора, слід обов'язково посилатися на літературне джерело за зразком: [12, с. 44], де 12 – номер джерела за списком використаної до реферату літератури, с. 44 – номер сторінки у цьому джерелі.

Наприкінці кожного пункту слід одним-двома абзацами підкреслити, що найважливішого було викладено.

У висновках надаються узагальнені ідеї, думки, оцінки, пропозиції автора.

Висновки до реферату мають відповідати темі реферату та у стислій формі містити основні теоретичні положення і аналіз сучасного стану педагогічної проблеми, яка розглядалася автором реферату. Обсяг висновків – 1-1,5 аркуша.

До списку використаних джерел включають публікації, звертаючи особливу увагу на публікації останніх 5-10 років, Інтернет-ресурси і роботи останнього року. Список використаної літератури складає до 10 джерел.

Зразок оформлення списку джерел:

1. **Конституція України** (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Борисова З.О. Основи релігієзнавства: Навчально-методичний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури. 2006. – 288 с.
3. Дмитрієнко І. В., Дмитрієнко Ю. М. Бодинаміка української правової свідомості та культури / Ю. Н. Дмитрієнко // Форум права. - 2011. - № 4. - С. 192-200 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11djncik.pdf>.
4. Швачка В. Ю. Правовий нігілізм у контексті правової соціалізації особистості. Актуальні проблеми держави і права. 2005. Вип. 24. С. 374–383.
5. Юридичний словник-довідник / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: Феміна, 1996. 696 с.

У додатках за необхідності наводяться таблиці, схеми, якщо вони суттєво полегшують розуміння роботи.

Кожен додаток починається з нової сторінки, мають посередині запис за зразком: Додаток А та назву матеріалу, який внесений до додатку. Чергуються додатки за допомогою великих букв українського алфавіту.

Обсяг реферату – до 15-20 арк. друкованого тексту за параметрами: шрифт Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,0; всі поля – 2,0 см, абзац – 1,25 см, у тексті інтервали не робити (1 інтервал робити між розділами), розташування тексту відповідей на ширину сторінки.

Студент повинен надіслати реферат викладачу на перевірку за місяць до початку сесії.

У випадку негативного відгуку, реферат повертається для остаточної переробки. У цьому випадку новий текст роботи або старий текст з необхідними доповненнями та поміткою «повторно» знову надсилається на перевірку і студент повинен його захистити.

Захист реферату.

Захист реферату – це не його читання за текстом. Це – короткий, стислий виклад найосновніших положень, цікавих та нових фактів, найсуттєвіших висновків. Його формою може бути підготовлена промова, доповідь з презентацією, тривалістю до 5 хвилин.

Після доповіді студента по захисту свого реферату, студенти та викладач можуть задавати запитання.

Реферат оцінюється, спираючись на такі критерії:

- 1. Відповідність темі змісту реферату.*
- 2. Глибина і повнота розкриття теми.*
- 3. Логіка викладення матеріалу.*
- 4. Термінологічна чіткість, виклад цитат.*
- 5. Рівень навичок самостійної роботи з науковою літературою та вміння її критично аналізувати.*
- 6. Власне бачення проблеми автором, самостійний, творчий характер роботи.*
- 7. Правильне оформлення реферату і списку використаних джерел.*
- 8. Якщо реферат є основою усного повідомлення, то слід урахувати вміння автора відібрати найсуттєвіший матеріал для короткого виступу.*
- 9. Якість захисту та презентації результатів реферативного дослідження.*

Оцінюється самостійна робота з підготовки та захисту реферату у межах 10 балів.

8. ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Правові засади публічного адміністрування.
2. Адміністративна реформа як інструмент забезпечення ефективності публічного адміністрування
3. Становлення громадянського суспільства в Україні.
4. Формування правової держави в Україні.
5. Участь інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації публічної політики.
6. Взаємодія органів публічного адміністрування і громадськості, правові засади та форми.
7. Управління персоналом у системі кадрового забезпечення публічної служби: особливості організації та правового забезпечення.
8. Правові основи діяльності органів державної влади і управління щодо забезпечення оборони України.
9. Організаційно-правові аспекти забезпечення цивільної оборони.
10. Правове регулювання державної атестації вищих закладів освіти.
11. Загальна характеристика адміністративно-правового статусу суб'єктів культурної діяльності.
12. Система та адміністративно-правовий статус органів, які здійснюють державне управління молодіжною політикою.
13. Адміністративно-правові механізми впливу держави на економічні процеси.
14. Законодавче регулювання адміністративної відповідальності за податкові правопорушення.
15. Організаційно-правові засади державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб підприємців.
16. Роль права у формуванні інформаційної культури.
17. Особливості правового регулювання інформаційних відносин у діяльності Державної фіскальної служби України.
18. Юридична відповідальність публічних службовців в Україні.
19. Правова експертиза проектів нормативно-правових актів.
20. Правове регулювання публічної служби.
21. Правотворчість органів публічного адміністрування.
22. Правове регулювання статусу органів публічної влади.
23. Конституційна організація публічної влади.
24. Організаційно-правові засоби захисту прав і свобод людини і громадянина.
25. Комунікаційний процес в системі публічного адміністрування.
26. Роль конкуренції в процесі прийняття рішень.
27. Перспективи європейської інтеграції України.
28. Дія ринкових принципів у політичній сфері.
29. Публічна сфера і публічна політика.
30. Влада як основний засіб публічного адміністрування.

9. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Верховенство права як принцип організації та функціонування держави.
2. Відомчий контроль в системі державного управління: суб'єкти, види, роль у забезпеченні законності та ефективності.
3. Контроль держави, територіальних громад та особи діяльності органів місцевого самоврядування: стан, перспективи.
4. Принцип правової держави: зміст, впровадження в Україні.
5. Правові гарантії державного ладу в Україні.
6. Правове забезпечення взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади в Україні: стан, проблеми, перспективи.
7. Правове регулювання делегування повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування в Україні.
8. Розмежування повноважень самоврядних інституцій в Україні в контексті децентралізації системи публічної влади.
9. Правове регулювання повноважень самоврядних інституцій в Україні на рівні територіальних громад: стан, проблеми, перспективи.
10. Правове регулювання процесу об'єднання територіальних громад та напрями його вдосконалення.
11. Реформування системи надання адміністративних послуг: сутність, здійснення, зарубіжний досвід.
12. Конституційно-правові принципи адміністративної процедури в Україні та зарубіжних країнах.
13. Законотворчість в правовій державі: особливості та механізми в Україні та зарубіжних країнах.
14. Роль інститутів демократії в забезпеченні принципу верховенства права.
15. Народний суверенітет та способи його реалізації.
16. Сутність та засоби забезпечення народного представництва.
17. Референдум як інститут безпосередньої демократії: правове регулювання та практика проведення.
18. Утвердження інституту префектів в Україні: необхідність, стан, перспективи.
19. Взаємодія самоврядних та державних інституцій на регіональному та місцевому рівнях в Україні нормативна модель та проблеми її об'єктивації
20. Правові принципи публічної служби: проблеми реалізації.
21. Місцевий референдум в системі місцевого самоврядування в Україні: проблеми правового регулювання.
22. Гарантування прав і свобод людини як провідний чинник забезпечення верховенства права.
23. Права і свободи людини і громадянина в Україні, система їх конституційного закріплення і гарантування.
24. Роль публічної адміністрації у реалізації суб'єктивних прав та законних інтересів особи в Україні.
25. Позасудовий і судовий захист прав людини і громадянина в Україні.
26. Особливості реалізації принципу верховенства права в законодавчій діяльності і підзаконній нормотворчості.
27. Необхідність і зміст інституційного розвитку держави як складної соціальної системи.
28. Державна служба як інститут сучасної держави.

29. Поняття правової держави, його виникнення та розвиток. Сучасне розуміння правової держави.
30. Сутність громадянського суспільства та перспективи його розвитку в Україні.
31. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України і його еволюція.
32. Організаційно-правові аспекти інституційного розвитку парламенту в Україні.
33. Особливості інституту президента в сучасній Україні, перспективи його розвитку.
34. Уряд як інститут держави.
35. Інституційний розвиток системи центральних органів виконавчої влади України.
36. Інституційний розвиток місцевих органів виконавчої влади в Україні в контексті децентралізації публічної влади.
37. Конституційно-правовий статус Конституційного Суду України та його розвиток.
38. Необхідність і зміст інституційного розвитку системи правосуддя в Україні.
39. Система органів Міністерства внутрішніх справ України та їх взаємовідносини з органами публічного управління.
40. Взаємовідносини Служби безпеки України та розвідувальних органів з органами публічного управління.
41. Взаємовідносини прокуратури та Державного бюро розслідувань з органами публічного управління.
42. Види та суб'єкти зовнішнього контролю в публічному управлінні.
43. Види та суб'єкти відомчого контролю в публічному управлінні.
44. Відповідальність в публічному управлінні: поняття та види.
45. Види юридичної відповідальності в публічному управлінні.
46. Нормативне забезпечення відповідальності державних службовців.
47. Політична відповідальність в публічному управлінні.
48. Конституційно-правова відповідальність в публічному управлінні.
49. Позитивна та негативна відповідальності посадових осіб в публічному управлінні.
50. Підстави відповідальності органів та посадових осіб в публічному управлінні.
51. Кадрові технології на публічній службі: поняття, види.
52. Кадрові технології при прийомі на державну службу.
53. Державне регулювання і саморегулювання організацій (юридичних осіб).
54. Особливості управління державними унітарними підприємствами в Україні.
55. Особливості управління комунальними підприємствами в Україні.
56. Корпоративні права держави та особливості участі держави в управлінні господарськими товариствами.
57. Посадові особи та органи управління господарських товариств.
58. Обмеження державних службовців в реалізації корпоративних прав.
59. Загальні засади управління неприбутковими організаціями.
60. Органи управління громадських об'єднань та їх повноваження.

10. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

I. Міжнародні документи

1.1. Європейська хартія місцевого самоврядування. м. Страсбург, 15.10.1985 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/994_036

1.2. Про участь громадян у місцевому публічному житті: Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи від 06.12.2001 р. № Rec (2001). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/994_739

1.3. Резолюція Європейського Парламенту від 24.05.2012 р. [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a89

II. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>

2.1. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проект Закону України від 01.07.2015 р. № 2217. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812

III. Кодекси України:

3.1 Кодекс законів про працю України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

3.2 Кодекс України про адміністративні правопорушення (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

3.3. Сімейний кодекс України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

3.4. Бюджетний кодекс України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

3.5. Цивільний кодекс України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3.6. Кримінальний кодекс України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

IV. Закони України:

4.1. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

4.2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV. Верховної Ради України. 2004. – № 29. – Ст. 367. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>

4.3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. Верховної Ради України. 2014. № 13. Ст. 222. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

V. Постанови Кабінету Міністрів України:

6.1 Про План заходів щодо реалізації положень Висновку № 190 (1995) Парламентської асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи та Резолюції № 1862 (2012) Парламентської асамблеї Ради Європи «Функціонування демократичних інституцій в Україні»: Постанова Верховної Ради України від 11.04.2012 р. № 4631-VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4631-vi>

5.2. Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 106 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua>

VI. Розпорядження:

6.1. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.06.2014 р. № 591-р. [Електронний ресурс].- Режим доступу: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/591-2014- %D1%80](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80)

6.2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

6.3. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1102-р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua>

VII. Висновки

7.1. Висновок Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя від 09.12.2015 р., протокол № 38. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812

11. ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ

Основні рекомендовані джерела

1. Авер'янов В.Б. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / В.Б. Авер'янов. - К.: Юстиніан, 2007. - 288 с.
2. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС: конспект лекцій для слухачів усіх форм навчання за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» / уклад. С. М. Клімова. Харків, 2020. 88 с. URL: https://drive.google.com/drive/folders/0B075MfSsvs91fnBba1pFT19zRmNZM1N6en_dLQzFwYVBwSjJXdzVLZ0s5YUt1UHJHVIIFmSjQ?resourcekey=0-fyTf6QHeOG63SjZqSx8NSQ
3. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень : проблеми теорії, методології, практики : монографія / В.Д. Бакуменко. - К. : Вид-во УАДУ, 2000.
4. Василевська Т. Е. Особистісні виміри етики державного службовця: монографія / Т. Е. Василевська. - К.: НАДУ, 2008. - 336 с.
5. Василевська Т. Е., Саламатов В. О., Марушевський Г. Б. Етика державного управління : підручник / Ред.: Василевська Т. Е. Київ, 2015. 204 с.
6. Величко Л.Ю., Собченко В.В. Правове регулювання праці та соціального захисту: навч.-метод. посіб. для слухачів факультету підготовки магістрів державного управління. Х. : вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2020.
7. Воронкова В.Г Менеджмент в держаних організаціях : навч. посіб. / В.Г. Воронкова. - К.: Професіонал, 2004. - 256 с.
8. Глен Райт. Державне управління / Пер. з англ. — К.: Ін-т держ. упр. та самоупр. при КМУ, 1994.
9. Державне управління : навч. посіб. / В.Я. Малиновський. - Луцьк, 2000.-558 с.
10. Державне управління в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. - К., 1999. -432 с.
11. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація : монографія / кол. авт; відп. ред. проф. Н.Р. Нижник. - К. : УАДУ при Президентові України, 1997. - 448 с.
12. Державне управління та державна служба: словник-довідник / О.Ю. Оболенський. - К. : КНЕУ, 2005. - 208 с.
13. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. - К. : Факт, 2003. - 384 с.
14. Дзюндзюк В.Б. Ефективність діяльності публічних організацій : монографія / В.Б. Дзюндзюк. - Х. : ХарPI УАДУ «Магістр», 2003. - 236 с.
15. Круш П.В. Регіональне управління : навч. посіб. / П.В. Круш, О.О. Кожем'яченко. - К.: ЦУЛ, 2007.-248 с.
16. Желюк Т.Л. Державна служба : навч. посіб. / Т.Л. Желюк. - Луцьк : Професіонал, 2000. -558 с.
17. Звіт про НДР «Імплементация принципів aquis communautaire в діяльності органів публічної влади»: Харків, 2020. 244 с.

18. Ковальова Т.В. Сучасний стан реалізації окремих напрямів державної антикорупційної політики у сфері публічної служби в Україні. Теорія та практика державного управління. 2019. № 3. С. 24-32.
19. Ковальова Т.В. Державна антикорупційна політика та протидія корупції на публічній службі: навч.- метод. посіб. для дистанційного навчання [Електронний ресурс] / Т. В. Ковальова. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2018. 180 с. 11 URL: <http://vstup.kbuapa.kharkov.ua:8000/client/courses.asp?PageNumber=>
20. Кульчій І.О. Право в публічному управлінні: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 140 с.
21. Лазор О.Д. Основи місцевого самоврядування : навч. посіб. / О.Д. Лазор. - К. : ЦУЛ, 2003.-432 с.
22. Мельник А.Ф. Державне управління : підручник / А.Ф. Мельник, О.Ю. Смоленський, А.Ю. Васіна; за ред. А.Ф. Мельник. - К. : Знання, 2009.-582 с.
23. Мельник А.Ф. Державне управління : підручник / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський. -К.: Знання, 2009. - 582 с.
24. Оболенський О.Ю. Державна служба : підручник / О.Ю. Оболенський. - К. : КНЕУ, 2006. - 472 с.
25. Оболенський О.Ю. Державне управління та державна служба: словник-довідник / О.Ю. Оболенський. - К. : КНЕУ, 2005. - 478 с.
26. Ординський В.Л. Управління в органах виконавчої влади : навч. посіб. / В.Л. Ординський, З.Р. Кисіль, М.В. Ковалів. - К.: ЦУЛ, 2008. - 296 с.
27. Право в публічному управлінні [Текст] : Конспект лекцій / Л.Ю. Величко, О.Г. Рогова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Х. : ХарPI НАДУ «Магістр», 2020. 111 с.
28. Право в публічному управлінні: навч. посіб. / В. Баштанник, А. Новак, Є. Бородін та ін. / За заг. редакцією В.В. Баштанника. Дніпро: Грані, 2018. 258 с.
29. Право в публічному управлінні: навч. посіб. [Н.Г. Плахотнюк, В.І. Мельниченко, С.Д. Дубенко та ін.]. К.: НАДУ, 2018. 240 с.
30. Правове регулювання фінансових відносин: метод. вказівки та завдання до практичних занять і самостійної роботи / уклад. : Клімова С. М., Корнева О. С. Харків: Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2021. 64 с.
31. Рогова О.Г. Належна правова процедура як критерій легітимації публічної влади// 9th International Scientific Conference «Science progress in European countries: new concepts and modern solutions»: Papers of the 9th International Scientific Conference. September 6, 2019, Stuttgart, Germany. P. 237-246.
32. Рогова О.Г. Юридична техніка у законотворчій діяльності// Тези VII Міжнародної науково-практичної конференції «SCIENCE, SOCIETY, EDUCATION: TOPICAL ISSUES AND DEVELOPMENT PROSPECTS» The 7 th International scientific and practical conference «Science, society, education: topical issues and development prospects» (June 7-9, 2020) SPC “Sci-conf.com.ua”, Kharkiv, Ukraine. 2020. 1004-1011.
33. Розказов А.Г. Право в публічному управлінні: навч. посіб. Старобільськ : Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка», 2018. 146 с.

34. Собченко В.В. Дотримання принципу верховенства права у діяльності фонду соціального страхування України. // Державне будівництво [Електронне наукове видання] : - 2018. - № 2. – Режим доступу.: <http://www.kbuara.kharkov.ua>
35. Тучак М.О. Щодо деяких протиріч загального та спеціального законодавства. Публічне управління XXI століття: погляд у майбутнє : зб. тез XXI Міжнар. наук. конгресу. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2021. – 544 с. (doi:10.34213/mnkongr.2021)
36. Управлінські, правові та соціально-економічні аспекти імплементації *acquis communautaire* у діяльності органів публічної влади України / За заг. ред. докторів юридичних наук Л.Ю. Величко та С.М. Клімової. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2021. 204 с.
37. Якубовський О.П. Державна влада і громадянське суспільство: система взаємодії монографія / О.П. Якубовський, Т.А. Бутирська. – Одеса: ОРІД НАДУ, 2004. - 196 с.

Додаткові рекомендовані джерела

1. Державна політика : підручник / Ред. : Ковбасюк Ю. В., Ващенко К. О., Сурмін Ю. П., Білинська М. М., Іжа М. М., Луговий В. І., Загорський В. С., Ландсман В. А., Попок А. А., Серьогін С. М., Валентюк І. В. Київ, 2014. 448 с.
2. Молодцов О. В. Методологічні аспекти теорії інституціональних матриць в контексті динаміки інституціональних змін. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2016. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_2_8
3. Молодцов О. В. Ідеологічна матриця держави: призначення, рівні та основні функції. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2019. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2019_1/2/28.pdf
Мосора Л. С. Стратегія розвитку посадових осіб органу державної влади / Л. С. Мосора // Модернізація та наукові дослідження : парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій : матеріали II міжнар. Наук.- практ. Конф. (м. Київ, 25-26 січня 2019 р.). К. 2019. С. 128-130.
4. Стельмащук Л. С. Роль, завдання та функції керівника у посиленні відкритості державного органу влади. Державне управління: удосконалення та розвиток : ел. наук. фах. вид. 2015. № 9. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=886>
5. Стельмащук Л. С. Сервісна відкритість органів державної влади. Перспективи розвитку сучасної науки : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 7-8 травня 2015 р. У 2-х частинах. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. Ч. II. С. 93-96.

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Богданова Наталія Григорівна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні вказівки
до виконання практичних робіт з дисципліни
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 23.04.2025. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,27. Обсяг 0,799 Мб. Зам. № 187/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна